

Endre Adi: Pesme

(*Matica Srpska kiadása*)

Ady, a magyar, oláh, szláv bánatok énekes, végre szerb nyelven is megszólalt, igaz halkabb, modernebb hangszerezésben, nem olyan forradalmian és nem olyan adyendrően, de megjelent. S már létezése kell, hogy a fordítót dicsérje, mert talán Ady és Berzsényi a két legnehezebb fordítható költőnk, kiket nem lehet, néhány lényeges vonás elhagyása nélkül más nyelven megszólaltatni. Iványi Iván fordításkötetében éppen az adys hang és az adys tartalom maradt el. Iványi, mint írja is, a maga szájaíze szerint válogatta a verseket össze. Így történhetett meg, hogy ez az új Ady-kötet inkább hasznolt egy mai belgrádi fiatal modernista költő kötetéhez, mint Ady Endréhez, kinek minden szava egy-egy forradalmi újdonság volt a magyar líra történetében, akiben a „tájak mindjei futottak össze egy nagy és egységes lírai világképbe. Aki csak ebben a kötetben találkozik Ady Endre ízeivel, fejszóválva teszi le a kötetet, mert Todor Manojlović nagyszerű bevezető tanulmánya után, nem a bevezetőben megrajzolt Ady-képpel találkozik, hanem annak másával. Én nemcsak ezt az Ady Endrét adnám a szerb olvasók kezébe. Kétségtelenül érezni a verseken, hogy jó költő szülőttei, de nem érezni a válogatásban, hogy „egy modern lírikus, egy európai formátumú költő” ihletett alkotásai. Ez a most megjelent kötet a fordító egy adott pillanatába jellemző csak. Könnyebb ezt az Adyt fordítani a mai modernista szerb költő nyelvében, a „Vonatok” Iványiának nyelvében például, mint az igazit. Iványi lágyabb veretű költő és színszegényebb,

mint Ady. És amikor Ady palettáján a maga színeit kerestetni ki, csak az ösztönére hallgatott. Így tökéletesebbet tudott alkotni, a maga szemszögéből igazabbat és modernebbet. És egy alibit adni, a maga költészete mellett.

Adyt igazán fordítani a reménytelenséggel határos valami. Átmenteni éppen azokat a vonásokat egy másik nyelv gondolatrendszerébe, amelyek a magyar fülekben még ma is kissé az exitokum és idegenség látszatával csengenek, ritmikájának minden más-tól elütő természetét, a tagolást, szimbólumainak, képzettársításainak eredetiségét éreztetni és mintegy fordított versből fejleszteni a legszebb és egyúttal a legnehezebb költői feladatok közé tartozik. És hogy mégis van a kötetben néhány igen jó fordítás, Iványi érdeme és azt hiszem eddigi lírai terméseihez is egyúttal a csúcsteljesítménye az a pár Ady-fordítás. Így a Szeretném, ha szeretnének bevezető verse., A szívárvány halála, Őrizem a szemed, Héjanász az avaron. Vér és arany címűek megközelítőleg a legadysabbak.

Iványi vállalkozása így is szép és nemes volt. Kifogásaink csak azt szeretnék példázni, hogy kissé nagyobb körültekintéssel és alaposabb pontosabb és tökéletesebb alkotást tudott volna létrehozni. A szerb-Ady lapozgatás közben támadt örömöm keserűségei kerültek papírosra. Nem akarok igazságtalan lenni Iványival szemben, de Ady és valamennyiünk érdeke, hogy éppen a hiányokra mutassunk rá elsősorban. Hogy örülünk a kötetnek arról nem kell sokat írunk és alaposabb elemzésbe bocsátkoznunk.

Bori Imre